

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

СИЛАБУС

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ -

комплексна дисципліна, що сприяє формуванню базових знань про закономірності і принципи функціонування людської психіки: процесів, станів та властивостей, а також особистості в цілому. Загальна психологія займає особливе положення серед всіх напрямків, поєднуючи різні психологічні галузі в цілісне наукове знання.

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ФАКУЛЬТЕТ, КАФЕДРА

- КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ, БІЗНЕСУ І ПСИХОЛОГІЇ
- КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ТУРИЗМУ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

освітній рівень	бакалавр
галузь знань	05 соціальні та поведінкові науки
спеціальність	053 психологія
освітня програма	Практична психологія
статус дисципліни	нормативна
мова викладання	українська
семестр	II
навчальний рік	2022-2023
обсяг дисципліни	6 кредитів/ 180 годин, серед них: <ul style="list-style-type: none"> • 40 - лекційних • 28 - семінарських • 112 - самостійна робота
форма контролю	Іспит
викладач	ФЕДЬКО Світлана Леонідівна, кандидат психологічних наук, https://psy.knlu.edu.ua/vikladachi/
контакти	svitlana.fedko@knlu.edu.ua
дні занять	згідно розкладу занять
консультації	згідно графіку консультацій

СТРУКТУРА СИЛАБУСУ:

- [АНОТАЦІЯ](#)
- [ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ПОЛІТИКА КУРСУ](#)
- [ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ](#)
- [СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ](#)
- [ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ](#)
- [ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ](#)
- [РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА](#)

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна «**Загальна психологія**» є обов'язковим компонентом (ОК 1) освітньої програми «Практична психологія». Вона займає одне з центральних та системоутворюючих місць в системі фахової підготовки здобувача вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія і сприяє формуванню теоретико-методологічного базису професійного світогляду та діяльності фахівця в галузі психології.

Предметом вивчення дисципліни є психічні процеси, стани і властивості особистості, а також низка феноменів, що з ними пов'язані. Лекційне викладення теоретичного матеріалу супроводжується виконанням студентами самостійних завдань, спрямованих на опрацювання літературних джерел і систематизації основного масиву знань, що складають зміст курсу.

Дисципліна «Загальна психологія» є вихідним пунктом у залученні майбутніх фахівців до систематичного знайомства з основами психологічної теорії, методологічними питаннями, практикою психологічних досліджень, історією становлення наукової психології у її різноманітних і різнорівневих зв'язках з природничими, гуманітарними, технічними дисциплінами.

ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу «**Загальна психологія**» полягає у формуванні у здобувачів уявлень про психологічну науку та психологічне пізнання, його специфіку, методи, предмет, та завдання, її основні категорії, місце серед інших наук; знайомстві з основними закономірностями формування, функціонування та розвитку психіки сучасної людини як продукту еволюції у ході суспільно-історичного розвитку.

Оскільки компетентістний підхід в сучасній освіті передбачає результатом навчання формування низки конкретних компетентностей, то згідно ОП «Практична психологія», вивчення даної навчальної дисципліни забезпечує наступні: **інтегральна компетентність** - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; **загальні компетентності**: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність глибоко розуміти вітчизняні культурні традиції та їх вплив на психічну діяльність і повсякденну поведінку; глибоке розуміння етичних норм діяльності та гуманістичних

цінностей людства; **фахові компетентності**: здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології; здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ; здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків; здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел; здатність дотримуватися норм професійної етики.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

У результаті вивчення дисципліни «**Загальна психологія**» здобувачі мають:

- знати предмет, завдання та структуру загальної психології; методи психологічного дослідження;
- знати особливості психічних процесів, станів, властивостей, закономірності психічного життя індивіда;
- знати провідні напрями розвитку та основні проблеми сучасної психологічної науки;
- уміти самостійно аналізувати наукові першоджерела з психології;
- уміти аналізувати співвідношення психічного і фізіологічного у їх взаємозв'язку та специфіці;
- уміти використовувати засвоєні теоретичні знання для розв'язання психологічних завдань;
- бути здатними до самостійного планування, організації та здійснення теоретичних досліджень;
- бути здатними ефективно формувати комунікативну стратегію в різних професійних ситуаціях;
- бути здатними самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
- бути здатними приймати самостійні рішення та відстоювати погляди у розв'язанні професійних завдань із дотриманням меж своєї компетентності та норм професійної етики.

Вивчення курсу сприяє досягненню таких програмних результатів навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН 19. Враховувати ментальні та релігійні особливості досліджуваних та клієнтів у професійній роботі.

ПОЛІТИКА КУРСУ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

- ✓ забезпечити викладання навчальної дисципліни згідно робочого плану;
- ✓ дотримуватися норм педагогічної етики, з повагою ставитися до особистості здобувачів;
- ✓ оцінювати навчальні досягнення здобувачів з опорою на визначені критерії для відповідних видів навчальної діяльності (див. [система та критерії оцінювання](#));
- ✓ надавати відповіді на питання студентів щодо змісту курсу та організації навчання;
- ✓ залишатися доступним для комунікації у визначений у силабусі спосіб.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА

- ✓ виконати навчальну програму курсу в повному обсязі;
- ✓ дотримуватися у спілкуванні норм ділової етики, з повагою ставитися до інших здобувачів і викладача;
- ✓ дотримуватися вимог політики курсу, що зазначена нижче.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для оперативної комунікації з викладачем щодо змістових та організаційних питань з курсу рекомендується використовувати **чат в системі MS Teams** у робочий час. Використання інших засобів комунікації (корпоративна електронна пошта; соціальні мережі Telegram, Viber, що прив'язані до особистого номеру телефону викладача) допускається, але відповідь може бути надана з затримкою.

Перед тим, як надсилати викладачу питання, рекомендується перевірити чи не міститься відповідь на питання в тексті силабусу або серед матеріалів курсу (наприклад, у відповідній команді курсу в системі MS Teams); звернутися з питанням до одногрупників, які можуть знати необхідну інформацію.

ВІДВІДУВАННЯ І ПРОПУСКИ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Відвідування здобувачами вищої освіти лекційних і семінарських занять є обов'язковою умовою успішного проходження навчальної дисципліни.

Відсутність (з поважної та неповажної причини) на лекційному або семінарському занятті не звільняє від навчальної відповідальності і має бути відпрацьована під час консультаційних годин. Для відпрацювання здобувач освіти має бути готовий до тестування за темою пропущеного заняття або до обговорення з викладачем питань пропущеного заняття у формі співбесіди.

ПЛАГІАТ, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ самостійне виконання усіх видів навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю;
- ✓ посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ надання достовірної інформації про результати власної наукової і творчої діяльності.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Курс викладається у форматі **лекцій**, які розкривають основні питання з кожної теми, і доповнюється проведенням семінарських занять.

Для ефективної роботи під час лекції рекомендується: перед початком лекції ознайомитись з її тематикою (див. [тематичний план курсу](#)); пригадати зміст попередньої лекції і встановити зв'язок з новою темою; під час лекції робити конспект (основні тези, найвидатніші факти, різного роду довідки та посилання лектора тощо), намагатися критично осмислювати інформацію, що подається і ставити питання лектору для кращого розуміння навчального матеріалу.

- Під час **семінарських занять** поставлені на лекціях питання вивчаються більш поглиблено, а також аналізується їх значущість для сучасної психологічної науки і можливе практичне застосування засвоєних знань. Заняття проходять у формі обговорення із залученням методу постановки проблемних запитань, націлених на вирішення проблеми або знаходження відповіді на дискусійні питання. Під час семінарського заняття вітається ініціатива студентів у дискусії, їх проактивна позиція.

Для ефективної підготовки до семінарських занять рекомендується: ознайомитись з тематикою і питаннями семінару, а також з рекомендованою до семінару літературою та іншими інформаційними джерелами; студент має бути готовий обговорювати під час семінару всі питання, що визначені до цього заняття у плані (див. [тематичний план курсу](#)).

- Згідно робочої програми з навчальної дисципліни «Загальна психологія», на **самостійну позааудиторну роботу** студента відведено 120 годин. Самостійна робота студентів складається з таких видів роботи: робота з основною та додатковою літературою, матеріалами з мережі Інтернет та конспектами лекцій; виконання самостійних завдань різного характеру і рівня складності; підготовка до семінарів та іспитів (заліків) безпосередньо перед ними. Завдання, винесені на самостійну роботу студента, виконуються ним повністю самостійно і у призначений час подаються на перевірку викладачу.

Для ефективної самостійної роботи рекомендується: уважно ознайомитись зі змістом завдання і вимогами до його виконання і оформлення; оцінити обсяг роботи, яку необхідно провести для його виконання; спланувати час і послідовність дій для виконання самостійної роботи; працювати над завданнями послідовно і систематично, з дотриманням визначених термінів.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів між видами навчальної діяльності змінюється в залежності від форми підсумкового контролю:

семестр	форма підсумкового контролю	види навчальної діяльності здобувача	максимальна кількість балів
I	іспит	аудиторна та самостійна робота	50
		модульна контрольна робота (МКР)	20
		іспит	30

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за поточну (аудиторну та самостійну) роботу протягом семестру та рейтингового бала за МКР.

Поточне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється в національній 4-бальній шкалі («5», «4», «3», «2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (робота під час семінарів та/або практичних занять)

«5»	студент демонструє вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою, вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та першоджерела; вміє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міждисциплінарні та міжпредметні зв'язки
«4»	студент демонструє достатньо вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою та першоджерелами, відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та вивчення першоджерел; допускає неточності та несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначенні понять та категорій і т.і., але легко усуває їх завдяки додатковим питанням
«3»	студент частково володіє матеріалом теми семінару; репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначенні понять та категорій і т.і.; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання
«2»	студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; не опанував зміст теми, вкрай слабо знає рекомендовану літературу, не володіє науковими фактами та категоріями, не знає основних закономірностей психічних явищ; показує низький рівень загальногуманітарного та наукового мислення

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів

«5»	робота виконана правильно, повністю і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«4»	робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані

«3»	робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності дотримані частково
«2»	робота виконана на неприйнятно низькому рівні; оформлення не відповідає вимогам; вимоги академічної доброчесності не дотримані
«0»	робота не виконана

МКР проводиться наприкінці семестру і охоплює весь зміст навчального модуля. МКР оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»). Трансформація оцінки у рейтинговий бал за МКР проводиться у такий спосіб:

«5» – 20 балів
«4» – 16 балів
«3» – 12 балів
«2» – 8 балів
Неявка на МКР – 0 балів

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи студентів

«5»	при виконанні завдання студент демонструє широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, дає вірне та коректне визначення основним поняттям і психологічним термінам; вміє самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки
«4»	при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки
«3»	при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків
«2»	при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, нерозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки
«0»	робота не виконана

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за наступною схемою:

підсумковий рейтинговий бал	оцінка за шкалою ЄКТС	форма підсумкового контролю – іспит
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

Підсумкова форма контролю у III та IV семестрі – **ІСПИТ в усній формі**. Здобувачі мають дати відповідь на три питання екзаменаційного білету.

Для допуску здобувача вищої освіти до іспиту необхідним є виконання ним вимог навчального плану і графіка навчального процесу, а саме: усі пропущені аудиторні заняття мають бути відпрацьовані, усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані.

Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь здобувача на іспиті за 4-бальною шкалою. Отримана оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

« відмінно »	– 30 балів
« добре »	– 23 бали
« задовільно »	– 18 балів
« незадовільно »	– 0 балів

Критерії оцінювання усної відповіді здобувача на іспиті:

« відмінно »	повна і правильна відповідь на всі питання екзаменаційного білету, здобувач демонструє знання фактологічного матеріалу, основних теоретичних питань курсу, вичерпно відповідає на додаткові запитання викладача, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни
« добре »	в цілому правильна відповідь на питання екзаменаційного білету, здобувач вміє робити аналіз і висновки, але на додаткові запитання викладача відповідає з деякими неточностями та недоліками
« задовільно »	поверхнева відповідь на питання екзаменаційного білету, здобувач припускається помилок при висвітленні фактологічного матеріалу, частково знає відповідь на запропоновані питання і демонструє наявність окремих елементів самостійного мислення
« незадовільно »	відсутність будь-якої відповіді на теоретичні запитання внаслідок незнання програмного матеріалу

- ✓ Якщо здобувач на іспиті з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно»), то йому виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНІ ПРОЦЕСИ	години
<p>Лекція 1-2. Психологія пізнавальних процесів. Відчуття: процес виникнення та природа відчуттів</p> <ul style="list-style-type: none"> • Загальне уявлення про пізнавальні процеси. Розуміння психічного відображення як процесу. • Відчуття як психофізіологічний пізнавальний процес. • Рецепторна і рефлексорна теорія відчуттів. • Анатомо-фізіологічні механізми відчуттів. Рецептори і аналізатори. • Поняття про пороги чутливості. • Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера. 	4

	<p>Семінар 1. Питання до семінару</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Поняття про відчуття. Значення відчуттів у житті людини.</i> • <i>Фізіологічні основи відчуттів.</i> • <i>Теорії походження відчуттів.</i> • <i>Пороги чутливості.</i> 	2
<p>Лекція 3-4.</p>	<p>Різновиди та рівні організації відчуттів. Загальні та процесуальні властивості</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Принципи класифікації відчуттів: систематичний і генетичний.</i> • <i>Модель диференціації відчуттів за Ч.Шеррінгтоном: екстероцептивні, інтероцептивні та пропріоцептивні відчуття.</i> • <i>Загальні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, локалізація.</i> • <i>Процесуальні властивості відчуттів: адаптація, сенсibiliзація, взаємодія, синестезія.</i> • <i>Адаптація як повне зникнення відчуттів; адаптація як зниження інтенсивності відчуттів; адаптація як підвищення чутливості.</i> 	4
	<p>Семінар 2. Питання до семінару</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Підходи до класифікації видів відчуттів. Рівні організації відчуттів.</i> • <i>Загальні властивості відчуттів.</i> • <i>Процесуальні властивості відчуттів</i> • <i>Види адаптації відчуттів.</i> 	2
<p>Лекція 5.</p>	<p>Сприймання: природа та характер сприймань</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Загальна характеристика сприймання як психічного процесу і системи перцептивних дій. Основні ознаки складного активного сприймання.</i> • <i>Фізіологічні основи сприймання.</i> • <i>Основні властивості образу сприймання: константність, цілісність, категоріальність, вибірковість, осмисленість і предметність сприймань.</i> • <i>Закономірності розвитку сприймання у дітей.</i> 	2
	<p>Семінар 3. Питання до семінару</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Відмінні ознаки сприймання і відчуттів.</i> • <i>Фізіологічні механізми сприймання.</i> • <i>Властивості сприймання.</i> • <i>Індивідуальні особливості сприймання.</i> 	2
<p>Лекція 6.</p>	<p>Види, властивості та закони сприймання</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Критерії класифікації основних видів сприймань: за провідною модальністю, за формою існування матерії.</i> • <i>Сприймання простору. Механізми сприймання форми предметів, їх розміру та контуру.</i> • <i>Сприймання руху. Сприйняття глибини та відстані, напрямку та швидкості руху. Ілюзії зорового сприймання.</i> • <i>Сприймання часу.</i> • <i>Поняття “аперцепція”.</i> • <i>Розвиток сприймання в онтогенезі.</i> 	2
	<p>Семінар 4. Питання до семінару</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Підходи до класифікації видів сприймання.</i> • <i>Механізми сприймання простору, руху, часу.</i> • <i>Ілюзії сприймання.</i> • <i>Розвиток сприймання в онтогенезі.</i> 	2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ПАМ'ЯТЬ ТА УВАГА В СТРУКТУРІ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ	
<p>Лекція 7. Пам'ять в структурі психічних процесів. Види і процеси</p> <ul style="list-style-type: none"> • Базові принципи організації пам'яті. • Розвиток пам'яті в онтогенетичному та культурно-історичному аспектах. • Критерії виділення видів пам'яті: (за характером психічної активності; за характером мети діяльності; за тривалістю збереження інформації; інші критерії). • Процеси пам'яті. Форми відтворення (репродукція, ремінісценція, пригадування тощо). 	2
<p>Семінар 5. Питання до семінару</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поняття пам'яті як пізнавального психічного процесу. • Фізіологічні основи пам'яті. • Підходи до класифікації видів пам'яті. • Характеристика процесів пам'яті. • Умови забування. Закон забування Г. Ебінгауза. 	2
<p>Лекція 8-9. Підходи до вивчення пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті людини</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основні теорії пам'яті. • Дослідження пам'яті в сучасній когнітивній психології. • Семантична організація пам'яті. • Закони функціонування пам'яті. • Основні порушення пам'яті. 	4
<p>Семінар 6. Питання до семінару</p> <ul style="list-style-type: none"> • Теорії пам'яті: асоціативний підхід (Д. Юм, У. Джемс, Г. Спенсер); експериментальні дослідження та висновки Г. Ебінгауза (значення подій для асоціацій, «ефект краю», закон забування); смислова теорія А. Біне і К. Бюлера; проблема формування вищих форм пам'яті (П. Жане); • Закони функціонування пам'яті. • Основні порушення пам'яті. 	2
<p>Лекція 10. Увага в структурі психічних процесів</p> <ul style="list-style-type: none"> • Загальна характеристика уваги як наскрізного психічного процесу. Види, функції та властивості уваги. • Орієнтувальний рефлекс як фізіологічна основа мимовільної уваги. Зв'язок мимовільної уваги з пізнавальною діяльністю. • Довільна увага: умови виникнення, фізіологічна основа. • Післядовільна увага. 	2
<p>Семінар 7. Питання до семінару</p> <ul style="list-style-type: none"> • Природа і сутність уваги як психічного процесу. • Функції уваги і властивості уваги. • Фактори, що визначають увагу. • Увага як психофізіологічний процес: нейрофізіологічні механізми активації; • Види уваги: за критерієм вольових зусиль; за об'єктом концентрації; інші критерії. 	2
<p>Лекція 11-12. Психологічні теорії уваги. Розвиток уваги в онтогенезі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Теорії і концепції уваги. • Особливості розвитку уваги в онтогенезі. 	4
<p>Семінар 8. Питання до семінару</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підходи до розуміння природи уваги. • Розвиток уваги в онтогенезі • Методи розвитку довільної уваги. • Зв'язок уваги з афективними станами та волею людини. 	2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. МИСЛЕННЯ ТА МОВЛЕННЯ В СТРУКТУРІ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ		
Лекція 13. Природа і види мислення	<ul style="list-style-type: none"> • Науки про мислення. • Мислення як психічний процес. • Класифікації видів мислення. • Функції та властивості мислення • Форми мислення і види розумових операцій 	2
Семінар 9.		2
Питання до семінару	<ul style="list-style-type: none"> • Мислення як вища форма пізнавальної діяльності. • Види мислення: за формою; за характером вирішуваних завдань; за мірою новизни і оригінальності. • Фізіологічні основи мислення. • Класифікація видів мислення. • Основні форми мислення. • Основні види розумових операцій. Приклади. 	
Лекція 14-15	Психологічні концепції мислення	4
	<ul style="list-style-type: none"> • Теорії розвитку мислення (Теорія розвитку інтелекту Ж. Піаже, теорія розвитку і формування розумових операцій; дослідження проблеми формування понять . • Мислення та інтелект 	
Семінар 10		2
Питання до семінару	<ul style="list-style-type: none"> • Механістичний підхід до дослідження мислення. • Дослідження мислення у Вюрцбурзькій школі. • Цілісний підхід у рамках гештальтпсихології. • Діяльнісний підхід до вивчення мислення 	
Лекція 16.	Творче мислення. Інтелект	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Творче мислення як різновид мислення. • Критерії творчого мислення. • Інтелект як форма організації ментального досвіду. • Співвідношення мислення та інтелекту 	
Семінар 11		2
Питання до семінару	<ul style="list-style-type: none"> • Загальна характеристика і компоненти творчого мислення. • Основні чинники розвитку творчого мислення. • Мислення та інтелект: співвідношення понять. 	
Лекція 17-18	Мовлення в структурі психічних процесів. Особливості розвитку мовлення в онтогенезі	4
	<ul style="list-style-type: none"> • Мовлення та мова. • Анатомо-фізіологічні механізми мовлення: периферичні і центральні. • Розвиток мовлення в філогенезі: кінетичне мовлення, жестове мовлення, звукове мовлення, письмове мовлення. • Зовнішня й внутрішня сторони мовлення. • Види і форми мовленнєвої діяльності. • Проблема взаємовідношення мислення та мовлення • Особливості розвитку мовлення в онтогенезі 	
Семінар 12.		2
Питання до семінару	<ul style="list-style-type: none"> • Проблема співвідношення мислення й мовлення. • Функції мовлення. • Види мовлення. • Роль мовлення у становленні й розвитку мислення. • Порівняльний аналіз звукової та ін. сигналізації тварин і мовлення людини: схожі і відмінні риси. 	

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. УЯВА В СТРУКТУРІ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ		
Лекція 19-20	Поняття про уяву як психічний процес. Уява та творчість <ul style="list-style-type: none"> • <i>Природа та суттєві характеристики уяви.</i> • <i>Фізіологічні основи уяви.</i> • <i>Зв'язок уяви з органічними процесами. Идеомоторні акти.</i> • <i>Уява як фактор поведінки. Акцептор дії за П.К. Анохіним.</i> • <i>Прийоми побудови образів уявлення (прикладі).</i> • <i>Класифікація видів уяви.</i> • <i>Поняття та сутність творчої уяви. Концепції творчої уяви.</i> • <i>Концепція творчої уяви Т. Рібо.</i> • <i>Стадії творчого процесу за Г. Уллесом.</i> • <i>Рівні творчості за Г.С. Альтшуллером.</i> • <i>Параметри креативності за Дж. Гілфордом та їх зв'язок з уявою.</i> 	4
	Семінар 13. Питання до семінару <ul style="list-style-type: none"> • <i>Поняття про уяву. Місце уяви в структурі психічних явищ.</i> • <i>Види уяви.</i> • <i>Прийоми побудови образів уявлення (прикладі).</i> • <i>Уява і творчість: Концепція творчої уяви Т. Рібо; стадії творчого процесу за Г. Уллесом; рівні творчості за Г.С. Альтшуллером; параметри креативності за Дж. Гілфордом та їх зв'язок з уявою.</i> 	2
	Семінар 14. Модульна контрольна робота	2

САМОСТІЙНА РОБОТА З КУРСУ

- Здобувачі виконують низку завдань відповідно до тематичного плану дисципліни. Детальна інструкція щодо виконання і оформлення самостійної роботи розміщена у команді дисципліни у системі Microsoft Teams.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Питання рівня А (репродуктивний рівень)

1. Поняття детермінації в психології: проблема соціокультурної детермінації психіки.
2. Мозок і психічні процеси. Принципи функціональної організації людського мозку.
3. Структурно-функціональні блоки головного мозку.
4. Анатомо-фізіологічні механізми відчуттів. Рецептори і аналізатори.
5. Чутливість та її вимірювання (прямий та непрямий методи).
6. Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера.
7. Мінливість чутливості аналізаторів, її причини.
8. Адаптація та сенсibiлізація органів відчуття.
9. Проблема компенсаторних можливостей відчуттів.
10. Субсенсорні відчуття.
11. Рецепторна і рефлекторна теорія відчуттів.
12. Принципи класифікації відчуттів: систематичний і генетичний.
13. Загальні і процесуальні властивості відчуттів.
14. Поняття про пороги чутливості. Абсолютний та відносний пороги, поріг розрізнення.
15. Характеристика сприймання як психічного процесу і системи перцептивних дій.
16. Критерії класифікації основних видів сприймань.

17. Поняття та явища аперцепції, ілюзії, антиципації.
18. Основні ознаки складного активного сприймання (за О.Р. Лурією).
19. Відмінні ознаки сприймання і відчуттів.
20. Фізіологічні основи сприймання.
21. Основні властивості образу сприймання.
22. Характеристика пам'яті як пізнавального психічного процесу.
23. Критерії виділення видів пам'яті.
24. Функції оперативної пам'яті.
25. Критерії психологічного аналізу здатності до запам'ятовування.
26. Мнемічні процеси.
27. Етапи та форми зберігання інформації.
28. Форми відтворювання.
29. Фізіологічні основи пам'яті
30. Теорії пам'яті.
31. Механізми пам'яті з позицій фізіологічної та біохімічної теорій.
32. Дослідження процесів запам'ятовування в роботах П.І. Зінченка та А.О. Смірнова.
33. Умови забування. Закон забування Г. Еббінгауза.
34. Рівні (елементарні процеси та свідоме відтворення) та закони пам'яті.
35. Психологія мнестичної діяльності (вплив смислової організації на запам'ятовування; залежність запам'ятовування від структури діяльності).
36. Сутність проблеми формування вищих форм пам'яті за П. Жане.
37. Особливості запам'ятовування завершених і незавершених дій (за Б.В. Зейгарнік).
38. Взаємозв'язок мимовільного запам'ятовування (спираючись на досліди П.І. Зінченка).
39. Розвиток безпосереднього та опосередкованого запам'ятовування у дітей.
40. Порівняльний аналіз основних механізмів пам'яті на основі психологічних теорій пам'яті.
41. Природа і сутність уваги як психічного процесу.
42. Орієнтовний рефлекс як основа уваги.
43. Критерії виділення видів уваги.
44. Властивості і функції уваги.
45. Увага як психофізіологічний процес.
46. Підходи до розуміння природи уваги.
47. Вчення про домінанту.
48. Увага як сторона орієнтовно-дослідницької діяльності.
49. Взаємозв'язок уваги та установки (розкрити, спираючись на відомі дослідження).
50. Сутність уваги як психофізіологічного процесу.
51. Психологічна характеристика феномену неуважності та її фізіологічні основи
52. Характеристика етапів розвитку уваги в онтогенезі.
53. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності.
54. Види мислення: за формою; за характером вирішуваних завдань; за мірою новизни і оригінальності.
55. Основні форми мислення.
56. Поняття «синкретичне» та «дискретне» мислення.
57. Феномен синкретизму та егоцентризму мислення за Ж. Піаже.
58. Спільні та відмінні риси «архаїчного мислення» та мислення дитини.
59. Фізіологічні основи мислення.
60. Основні види розумових операцій. Приклади.
61. Визначення та сутність поняття «інтелект».
62. Тести інтелекту.
63. Теорія розвитку інтелекту Ж. Піаже,

64. Розвиток ідеї «цілісного інтелекту» (Ч.Е. Спірмен, Дж. Равен, Р.Б. Кеттел).
65. Порівняльний аналіз процесів мислення: узагальнення, абстрагування та синтез.
66. Поняття «вузькість-широта категоризації», «ригідність-гнучкість мислення». Їх значення для розумової діяльності.
67. Основні положення теорії розвитку і формування розумових дій. Навести приклади її практичного застосування.
68. Розкрити проблему взаємовідношення мислення та мовлення (спираючись на відомі вам дослідження).
69. Розкрити проблему особливостей суб'єктивного сприймання часу як одного з індикаторів формування інтелектуальних задатків спираючись на експеримент Б.Й. Цуканова.
70. Мовлення та мова: співвідношення понять.
71. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення: периферичні і центральні.
72. Розвиток мовлення в філогенезі.
73. Періодизація мовленнєвого розвитку в онтогенезі.
74. Порівняльний аналіз звукової та ін. сигналізації тварин і мовлення людини: схожі і відмінні риси.
75. Види і форми мовленнєвої діяльності
76. Природа та суттєві характеристики уяви.
77. Уява як фактор поведінки.
78. Класифікація видів уяви.
79. Фізіологічні основи уяви.
80. Прийоми побудови образів уявлення (приклади).
81. Поняття та сутність творчої уяви.
82. Акцептор дії як психофізіологічний механізм.
83. Зв'язок уяви з органічними процесами. Ідеомоторні акти.
84. Розвиток творчості в онтогенезі. Вікові особливості прояву творчості.

БАЗОВІ:

1. Бенеш Г. Психологія: Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Наук. ред. пер. В.О. Васютинський. К. : Знання-Прес, 2007. 510 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія. Львів : Априорі, 2016. 382 с.
3. Долинська Л.В. Загальна психологія : Хрестоматія. К. : Каравела, 2017. 640 с.
4. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
5. Максименко С. Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія. Київ : МАУП, 2020. 256 с.
6. Маценко В. Ф. Психологія пізнавальних процесів. Київ : Главник, 2008. 192 с.
7. Москалець В.П. Загальна психологія. К. : Ліра, 2020. 564 с.
8. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник. К. : Каравела, 2020. 418 с.
9. Цимбалюк І.М. Психологія: навч. посіб. для вузів. К. : Професіонал, 2006. 576 с.
10. Matsumoto D., Juang L. Culture and Psychology. Cengage Learning EMEA, 2016. 503 p.

ДОДАТКОВІ:

1. Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта : монографія / В. О. Моляко, Ю. А. Гулько, Н. А. Ваганова [та ін.]; за ред. В. О. Моляко. Київ, 2021. 165 с.
2. Хохліна О.П. До проблеми змісту базових категорій психології. Юридична психологія. 2017. №1. С.21-34.
3. Чудаєва Н.В., Шулдик А.В. Психологія мислення. Умань : Візаві, 2019. 206 с.
4. Morris C.G., Maisto A.A. Understanding Psychology. Upper Saddle River: Prentice Hall, 2001. 532 p.
5. Namaziandost E., Ziafar M. The capacity of human memory: Is there any limit to human memory? Journal of Research on English and Language Learning. 2020. №1. P. 69-72.
6. Jurkat S., Köster M, Chacón L., Itakura Sh., Kärtner J. Visual attention across cultures: Similarities and differences in child development and maternal attention styles. Developmental Science. 2023. №10. P.13368.